

Микита Кожум'яка, що рятує світ

Анастасія Пащенко

«Микита Кожум'яка»

Режисер – Манук Депоян

Сценарист – Олена Шульга

Художник – Сергій Могильний

Озвучували: Арсен Шавлюк, Віктор Андрієнко,
Василь Вірастюк, Руслана Писанка та ін.

«Panama Grand Prix», 2016.

Кадр з анімаційного фільму «Микита Кожум'яка».
Режисер Манук Депоян. Україна, 2016

13 жовтня на екрани України вийшла анімаційна 3D-стрічка «Микита Кожум'яка». Це своєрідне продовження героїчної казки про перемогу кожум'яки Кирила над змієм, що тероризував Київ (її, до речі, в 1965 році втілила в анімації Ніна Василенко). У новому фільмі син героя Микита, знову ж таки долає змія (в інтерпретації авторів – дракона).

Фільм став спробою – і цілком вдалою – створити вітчизняний кінопродукт, що міг би конкурувати із закордонним за увагу глядача і запропонував би національний варіант екранного героя. Певним чином про успішність проекту свідчать цифри: за перший вікенд стрічку побачили 80 тисяч глядачів, що в грошовому еквіваленті становить 5 млн грн¹, за три вікенди сума зросла до 10,5 млн². Оцінили «Микиту Кожум'яку» й за кордоном: його закупили 15 країн³. Над стрічкою з вельми непоганою анімацією й комп'ютерною графікою, яскравими образами персонажів працювала міжнародна команда (фахівці з України, Білорусі, Франції, Італії, Куби, Казахстану, Африки)⁴.

Розрахований на вихованого на західних зразках глядача, «Микита» є цікавим прикладом твору доби глобалізації. Найперше помітно це в малюнку. Відкривається анімація прологом, втіленим у техніці перекладки, з широким за-

лученням української орнаментики; проте вже основна частина за технікою (комп'ютерна об'ємна анімація) і характером зображення не відрізняється від того, що «експортується» з-за кордону. Щоправда, автори намагалися зберегти національний колорит: тут і вишиванки, і вельми стилізована народна архітектура (від псевдотрипільської мазанки чарівника Данила до двоповерхової з галереєю української хати Кожум'як), і квітка папороті (з її допомогою дух убитого Микитою-старшим змія зміг повернутися до життя у загадковій чарівній країні). Проте загальне звучання анімації «космополітичне».

В основі анімаційної стрічки також лежать випробувані голлівудські схеми. 1) Герой – аутсайдер, часто підліток чи дитина, розумний, проте фізично слабкий і загалом відмінний від інших, через що і потерпає від нерозуміння оточення. 2) Несподівані обставини різко дають йому змогу проявити себе; особливо популярним останнім часом став мотив загрози світові, що її відвертає герой. Очевидно, бажання використати модну мотивацію керувало й авторами стрічки; принаймні лише так можна пояснити, чому один-єдиний дракон, що воскрес десь в іншому вимірі, раптом загрожує всьому людству. 3) В процесі порятунку герой здобуває друзів, фантастичних помічників... і дівчину (вона може виконувати і роль помічника, як у «Микиті»). 4) Врятувавши світ, герой утверджує себе і здобуває гідний соціальний статус – себто проходить ініціацію. В цілому схема повторює структуру старої доброї чарівної казки⁵. Такими-от манівцями істо-

¹ http://dergkino.gov.ua/ua/news/show/863/mikitu_kozhumyaku_zh_per-shiy_vikend_pobachili_ponad_80_tisyach_ukrayinskih_glyadachiv.html

² <http://www.unian.ua/society/1601052-ukrajinskiy-multfilm-mikita-kojumiaka-za-tri-vikendi-zibrav-105-milyoniv-griven-video.html>

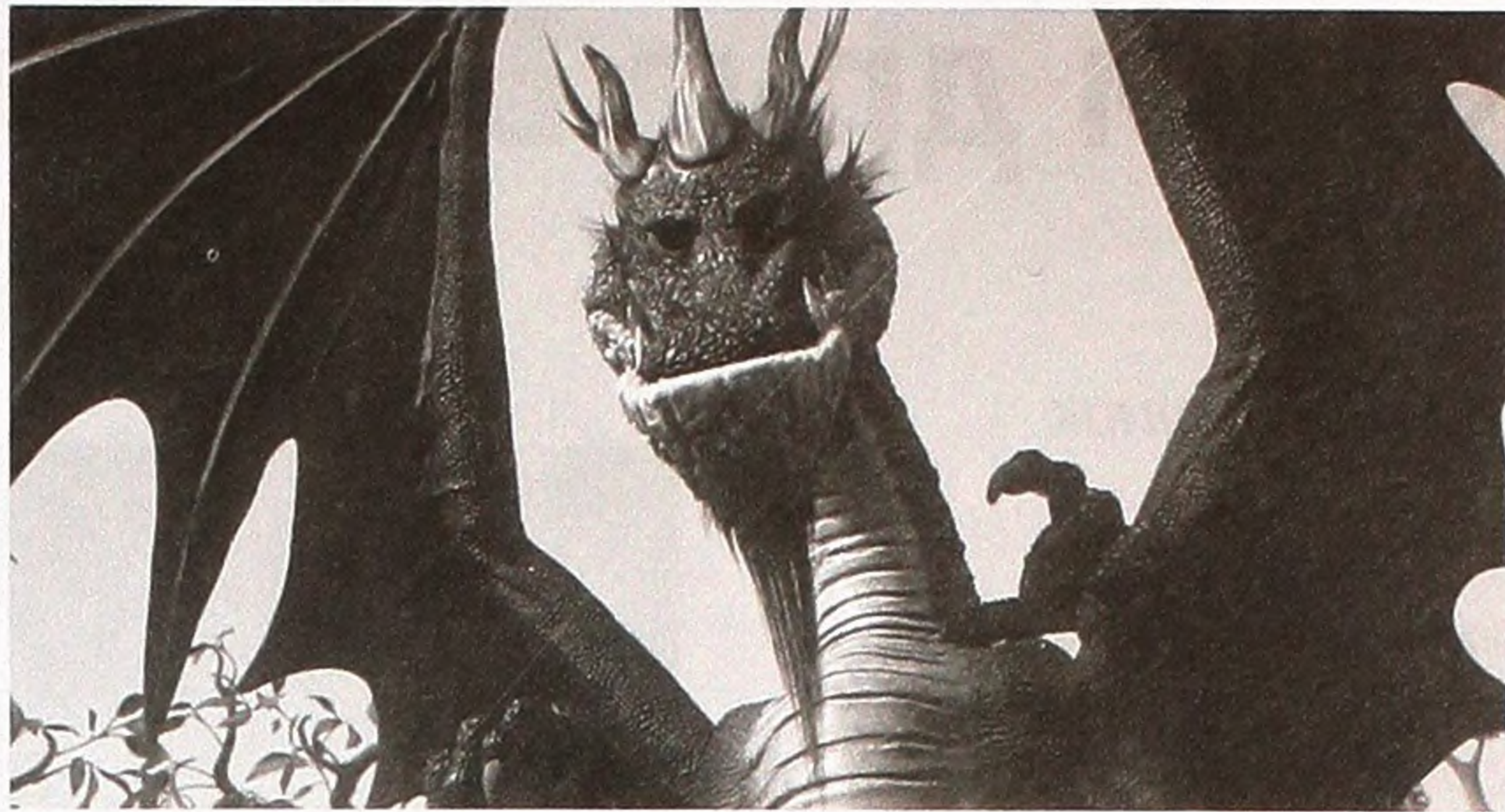
³ <http://www.ukrkino.com.ua/kinotext/news/?id=5463>

⁴ <http://www.ukrinform.ua/rubric-culture/2100585-persij-ukrainskij-3dmult-film-mikita-kozumaka-vijsov-u-prokat.html>

⁵ Див. у: Пропп В. Морфология волшебной сказки. Исторические корни волшебной сказки. – М.: Лабиринт, 1998. – 512 с.

рія маленького Микити повертається до свого «коріння» – усної народної творчості.

Цікаво зіставити український анімаційний блокбастер (принаймні на вітчизняних теренах він на цей «титул» заслуговує) із закордонними аналогами. Найближчий сюжетно – «Як приборкати дракона» Діна ДеБлуа і Кріса Сандерса, 2010 року (отрок-вікінг приручає дракона і, вступивши таким чином в контакт з «іншим», припиняє давню війну між людьми і драконами). Стрічки орієнтовані на різну аудиторію, як за віком героя і відповідними турботами і проблемами (Іккінг – підліток, Микита – хлопчик), так і за складністю ідейного наповнення (американський фільм у дусі західного лібералізму і любові до тварин пропонує шукати порозуміння і примирення, український діє ще в традиційних категоріях поділу світу на хороших «своїх» і поганих «чужих»). Обидва побудовані за згаданою схемою, хіба що юний вікінг не претендує на порятунок світу, лише власного селища (щоправда, в міфологічній свідомості мікро- і макрокосм, внутрішній «свій» і великий навколишній світ ізоморфні). Характерно, що тоді як у «Приборкати дракона» пропонується практично образ героя-бунтаря, який конфронтує зі старшим поколінням і відстоює своє бачення світу, в українському фільмі маленький Микита прагне бути схожим на батька і сприймає його як незаперечний авторитет. Цікаво, що постать Батька дублюється в парі старого чарівника Данила і його учня – кажана Едді (чарівного помічника Микити); в одній зі сцен наслані драконом злі духи намагаються психологічно зламати героїв, набувши вигляду Микити-старшого й Данила, що докоряють своїм вихованцям. Вочевидь для юних рятівників світу не могло бути нічого страшнішого, ніж почути від Батька: «Ти мене розчарував!» Навіть героїня, маленька безпритульниця з чарівної країни, в нагороду за допомогу отримує свій варіант Старшого – щоправда, не Батька, а Матір (чарівницю, чиїм тілом як тимчасовим прихистком заволодів дух дракона). Закладена в анімаційному пригодницькому фільмі повага до батьків може бути пов'язана з двома моментами. Перший – уже згадана орієнтація на дитячу аудиторію – віку, коли батьки відіграють найбільшу роль у соціалізації дитини й авторитет їхній є найвищим. Другий – прихований, що стосується глибинних процесів у самій Україні. Значення традиційних цінностей особливо велике у держав, що формуються, виходять на більш високий рівень розвитку. В Україні, яка досі перебуває в постколоніальному стані і вибудовує власну картину світу, поруч із кризою цінностей помітний і потяг до них як до «вічних» основ, на які можна опертися. Проявився він і в «Микиті Кожум'яці», де старі герої, поступаючись місцем новим, все ж лишаються на п'єдесталі. Тут постає ще одна точка повернення глобалізованої казки до українського первня – чутливість до проблем і внутрішніх потреб саме нашого суспільства.

Кадри з фільму «Микита Кожум'яка»